


**ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ**  
**Кафедра підприємництва і права**

**ЗАТВЕРДЖУЮ**  
завідувач кафедри



**Ханлар МАХМУДОВ**

10 лютого 2021 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

**Муніципальне право**

(вибіркова фахова навчальна дисципліна)

Освітньо-професійна програма Правознавство

спеціальність 081 Право

галузь знань 08 Право

освітній ступінь Бакалавр

Навчально-науковий інститут економіки, управління, права та інформаційних технологій

Полтава  
2021/2022 н.р.

Робоча програма міжфакультетської вибіркової навчальної дисципліни «Муніципальне право» для здобувачів вищої освіти Полтавської державної аграрної академії.

Мова викладання – державна.

Розробник: Козаченко Ю., к.ю.н., доцент кафедри підприємництва і права.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри підприємництва і права протокол від 01 лютого 2021 року № 15.

Схвалено науково-методичною радою спеціальності «Право»

Протокол від 10 лютого 2021 року №6

Голова \_\_\_\_\_ (О. КАЛЬЯН)



©ПДАА 2021 рік

## 1. Опис навчальної дисципліни

Елементи характеристики	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Загальна кількість годин -	120	120
Кількість кредитів –	4	4
Місце в індивідуальному навчальному плані студента	вибіркова	
Рік навчання (курс)		
Семестр		
Лекції (годин)	16	6
Практичні (семінарські) (годин)	24	4
Лабораторні (годин)	-	-
Навчальна практика	-	-
Самостійна робота (годин)	80	110
в т. ч. індивідуальні завдання (контрольна робота для заочної форми навчання)	-	26
Вид підсумкового контролю	залік	залік

## 2. Передумови для вивчення навчальної дисципліни

Передумовою для вивчення навчальної дисципліни «Муніципальне право» є досягнуті результати навчально-пізнавальної діяльності при формуванні відповідних компетентностей при вивченні курсів з теорії держави і права, конституційного права України.

## 3. Заплановані результати навчання

**Мета вивчення навчальної дисципліни:** формування у студентів системи знань стосовно процесів становлення, розвитку й організації місцевого самоврядування в Україні.

**Основні завдання навчальної дисципліни:** формування у майбутніх фахівців: знань про: поняття муніципального права та місцевого самоврядування; конституційно-правові основи місцевого самоврядування та основні тенденції розвитку місцевого самоврядування; системно-структурну організацію місцевого самоврядування в Україні; правовий статус суб'єктів муніципально-правових відносин; особливості реалізації прав і свобод людини в місцевому самоврядуванні; порядок функціонування органів і посадових осіб місцевого самоврядування; особливості реалізації повноважень органів і посадових осіб місцевого самоврядування у різних сферах суспільного життя; і основні гарантії, поняття та види відповідальності у системі місцевого самоврядування; сутність і зміст міжнародних стандартів місцевого самоврядування; вмінь: використовувати отримані знання щодо організації муніципальної влади й користуватися організаційно-управлінським інструментарієм при вирішенні професійних завдань; орієнтуватися в системі законодавчих та локальних правових актів, що регламентують суспільні відносини у галузі муніципального права, правильно його застосовувати у практичній діяльності.

### Компетентності:

#### загальні:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 6. Навички використання інформаційних комунікаційних технологій.

ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 8. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

#### фахові:

ФК 7. Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.

ФК 8. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.

ФК 9. Знання і розуміння основ правового регулювання обігу публічних грошових коштів.

ФК 11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти

#### **Програмні результати навчання:**

ПРН 2. Здійснювати синтез відповідних концепцій і доктринальних положень публічної політики у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання.

ПРН 18. Виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи

ПРН 19. Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права.

ПРН 21. Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки

### **4. Програма навчальної дисципліни**

#### **Тема 1. Муніципальне право як галузь права України**

Поняття, предмет та методи муніципального права. Муніципальне право – право місцевого самоврядування. Історія муніципального права України.

Джерела муніципального права. Статутне право. Система муніципального права, її елементна характеристика. Муніципально-правові норми, їх особливості. Муніципально-правові інститути.

Муніципально-правові відносини, особливості їх суб'єктного та предметного складу.

Роль муніципального права в процесі становлення і розвитку місцевого самоврядування в Україні.

#### **Тема 2. Муніципальне право як наука і навчальна дисципліна**

Муніципальне право як наука. Поняття, предмет та система науки муніципального права. Функції муніципального права. Методологія науки муніципального права. Джерела науки муніципального права.

Теоретичні основи місцевого самоврядування. Сучасні теорії місцевого самоврядування. Теорія природних прав вільної громади. Господарська (громадсько-господарська) теорія місцевого самоврядування. Громадська (громадівська) теорія місцевого самоврядування. Державна (державницька) теорія місцевого самоврядування. Соціологічні концепції місцевого самоврядування. Теорія муніципального соціалізму. Соціально-класова теорія місцевого самоврядування. Теорія соціального обслуговування. Теорія дуалізму муніципального управління.

Муніципальне право як навчальна дисципліна. Поняття, предмет і завдання муніципального права як навчальної дисципліни. Система навчальної дисципліни муніципального права. Джерела навчальної дисципліни муніципального права. Місце муніципального права в системі навчальних дисциплін юридичного профілю.

#### **Тема 3. Конституційно-правові основи місцевого самоврядування**

Поняття місцевого самоврядування. Основні принципи місцевого самоврядування. Принцип правової самостійності. Принцип організаційної самостійності. Принцип матеріально-фінансової самостійності. Принцип територіальності. Принцип субсидіарності. Принцип державної підтримки та гарантії.

Система місцевого самоврядування. Місцеве самоврядування і територіальна автономія. Місцеве самоврядування і державне управління. Місцеве самоврядування і міжнародно-правова регламентація його діяльності. Проблеми вдосконалення системи та конституційно-правового статусу органів і посадових осіб органів місцевого самоврядування у контексті конституційної реформи.

Державна влада та актуальні проблеми становлення муніципальної влади України. Правова природа влади, яка здійснюється на місцевому рівні. Спільне та відмінне у правовій природі органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади. Поняття та особливості муніципальної влади.

#### **Тема 4. Територіальна громада як інститут муніципального права**

Поняття територіальної громади. Основні ознаки територіальної громади. Членство в територіальній громаді. Вплив політико-адміністративних чинників на формування територіальних громад та розвиток стійких внутрішніх зв'язків їх членів. Юридичний та фактичний статус територіальних громад в Україні. Правосуб'єктність територіальної громади. Види територіальних громад: основні (базові) факультативні (асоційованого рівня). Відмінності між окремими видами територіальних громад.

Основні функції та повноваження територіальної громади. Виключні повноваження територіальної громади. Основні форми волевиявлення територіальної громади. Місцеві вибори. Місцевий референдум. Загальні збори. Місцева ініціатива. Громадські слухання. Дорадче опитування. Статут територіальної громади. Інші акти статутного права. Проблеми оптимізації територіальних громад. Порядок об'єднання територіальних громад. Принцип муніципального унітаризму. Принцип муніципального федералізму.

Особливості реалізації прав і свобод людини у місцевому самоврядуванні. Механізм реалізації муніципальних прав і обов'язків особи.

#### **Тема 5. Місцеві ради – представницькі органи місцевого самоврядування України**

Поняття місцевих рад як представницьких органів місцевого самоврядування. Місцевий (базовий) та регіональний рівні рад, їх особливості. Правовий статус представницьких органів місцевого самоврядування. Порядок формування представницьких органів місцевого самоврядування.

Функції і компетенція представницьких органів місцевого самоврядування. Особливості функцій та повноваження сільської, селищної, міської ради. Особливості функцій та повноваження районної у місті ради. Особливості функцій та повноваження районної, обласної ради.

Структура місцевої ради. Особливості політико-правової природи мандата депутата місцевої ради. Постійні та тимчасові комісії місцевих рад, особливості їх правового статусу.

#### **Тема 6. Форми і методи діяльності представницьких органів місцевого самоврядування**

Поняття форм і методів діяльності представницьких органів місцевого самоврядування. Сесійна та комісійна форми діяльності місцевих рад. Сесія – основна форма роботи ради як представницького органу, порядок її призначення та проведення. Акти місцевих рад. Особливості нормотворчого процесу в органах місцевого самоврядування. Правова експертиза проектів актів місцевого самоврядування.

Форми і методи роботи постійних комісій місцевих рад. Форми й методи роботи тимчасових контрольних комісій рад. Форми і методи роботи депутатів місцевих рад.

#### **Тема 7. Конституційно-правовий статус сільських, селищних, міських голів, голів районної, обласної, районної в місті ради**

Статус сільських, селищних, міських голів. Вимоги, які пред'являються до кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови. Повноваження сільського, селищного, міського голови: з організації роботи сільської, селищної, міської ради та органів, які вони утворюють; пов'язані з реалізацією територіальною громадою форм волевиявлення населення сіл, селищ, міст; в галузі програмування розвитку територій місцевого самоврядування базового рівня, бюджету та фінансування; розпорядчі та

представницькі повноваження; в галузі забезпечення законності, охорони права і свобод людини і громадянина та території відповідної ради; щодо здійснення контролю з боку відповідних рад за діяльністю голів.

Статус голів районної, обласної, районної у місті ради. Повноваження з організації роботи районної, обласної, районної в місті ради та органів, які з нею створюються. Повноваження, які випливають із зв'язків голів відповідних рад з населенням та пов'язані з реалізацією волевиявлення громадян. Розпорядчі та представницькі повноваження районних, обласних та районних у місті голів. Повноваження голів рад у сфері законності і здійснення контрольної функції щодо діяльності голів районних, обласних, районних в містах рад. Статус голів міст Києва і Севастополя: специфіка статусу, повноваження.

#### **Тема 8. Виконавчі органи сільських, селищних і міських рад**

Правовий статус виконавчих комітетів місцевих рад. Класифікація повноважень виконавчих органів сільських, селищних, міських рад. Організація роботи виконавчого комітету сільської, селищної, міської, районної в місті ради. Складання, затвердження та виконання планів роботи виконкому. Порядок підготовки та проведення засідань виконкому. Правові акти виконавчих органів рад. Порядок підготовки, введення в дію, припинення дії рішення виконкому, його скасування.

Відділи та управління виконавчих комітетів місцевих рад. Поняття та ознаки муніципальної служби. Принципи служби в органах місцевого самоврядування. Правовий статус службовців місцевого самоврядування. Проходження служби в органах місцевого самоврядування. Припинення служби в органах місцевого самоврядування. Матеріальне та соціально-побутове забезпечення посадових осіб місцевого самоврядування. Відповідальність за порушення законодавства про службу в органах місцевого самоврядування.

#### **Тема 9. Органи самоорганізації населення. Муніципальні асоціації в Україні**

Поняття та види органів самоорганізації населення. Порядок утворення та легалізації органу самоорганізації населення. Повноваження органів самоорганізації населення: власні та делеговані. Склад органу самоорганізації населення. Форми роботи органів самоорганізації населення.

Історія утворення муніципальних асоціацій України. Право органів місцевого самоврядування на об'єднання (ст.10 Європейської Хартії місцевого самоврядування). Основні чинники в юридизації правового статусу спілок (асоціацій) місцевої влади національного та регіонального характеру зафіксовані у Всесвітній Декларації місцевого самоврядування. Правовий статус муніципальних асоціацій України. Види муніципальних спілок України. Міжнародні зв'язки муніципальних асоціацій України. Реєстрація асоціацій та інших добровільних об'єднань органів місцевого самоврядування.

#### **Тема 10. Матеріально-фінансова основа місцевого самоврядування як інститут муніципального права**

Поняття і сутність економічної основи місцевого самоврядування. Муніципальна власність, її суб'єкти, об'єкти, соціально-економічна природа, правовий режим. Повноваження територіальних громад та органів місцевого самоврядування щодо володіння, користування і розпорядження комунальною власністю. Право власності. Право господарського відання. Право оперативного управління об'єктами комунальної власності.

Система місцевих фінансів. Місцеві бюджети, особливості їх прибуткової та видаткової частин. Місцеві податки і збори. Позабюджетні, валютні та інші цільові фонди. Комунальний кредит. Проблеми зростання матеріально-фінансової автономії місцевого самоврядування.

#### **Тема 11. Гарантії та відповідальність у системі місцевого самоврядування як інститут муніципального права**

Поняття гарантій місцевого самоврядування та їх система. Загальні та спеціальні (правові) гарантії місцевого самоврядування. Обов'язковість виконання актів та законних вимог органів та посадових осіб місцевого самоврядування. Заборона обмежувати права місцевого самоврядування.

Судовий захист прав та інтересів місцевого самоврядування. Захист прав місцевого самоврядування в Конституційному Суді України. Захист прав місцевого самоврядування в судах загальної юрисдикції.

Поняття та види відповідальності у муніципальному праві. Підстави відповідальності. Форми відповідальності у муніципальному праві. Відповідальність органів і посадових осіб місцевого самоврядування перед територіальною громадою, державою, юридичними та фізичними особами.

Дострокове припинення повноваження ради. Дострокове припинення повноважень сільського, селищного, міського голови, голови районної, обласної, районної у місті ради. Дострокове припинення повноважень органів самоорганізації населення.

### **Тема 12. Міжнародні стандарти у системі місцевого самоврядування України**

Міжнародно-правове регулювання місцевого самоврядування. Правова природа міжнародних стандартів місцевого самоврядування. Роль Ради Європи в розробці міжнародних стандартів місцевого самоврядування.

Європейська хартія місцевого самоврядування. Відтворення в Конституції та законодавстві України основних принципів Європейської хартії місцевого самоврядування. Всесвітня декларація місцевого самоврядування. Європейська типова конвенція про основні принципи транскордонного співробітництва між територіальними громадами або органами влади. Стандарти місцевого самоврядування Європейського Союзу. Інші європейські стандарти місцевого самоврядування. Особливості впровадження європейських стандартів у законодавство України.

Види муніципальних систем в зарубіжних країнах. Англосаксонська, континентальна й інші моделі організації публічної влади на місцях. Правове регулювання та особливості функціонування органів місцевого самоврядування в зарубіжних країнах.

## **5. Структура (тематичний план) навчальної дисципліни**

Назви тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	п	с.р.		л	п	с.р.
Тема 1. Муніципальне право як галузь права України	10	2	2	6	9	2	-	7
Тема 2. Муніципальне право як наука і навчальна дисципліна	10		2	8	7	-	-	7
Тема 3. Конституційно-правові основи місцевого самоврядування	10	2	2	6	7	-	-	7
Тема 4. Територіальна громада як інститут муніципального права	10	2	2	6	9	-	2	7
Тема 5. Місцеві ради – представницькі органи місцевого самоврядування України	10	2	2	6	9	2	-	7
Тема 6. Форми і методи діяльності представницьких органів місцевого самоврядування	10	2	2	6	7	-	-	7
Тема 7. Конституційно-правовий статус сільських, селищних, міських голів, голів районної, обласної, районної в місті ради	10	2	2	6	9	-	2	7
Тема 8. Виконавчі органи сільських, селищних і міських рад	10	2	2	6	9	2	-	7
Тема 9. Органи самоорганізації населення. Муніципальні асоціації в Україні	10		2	8	7	-	-	7
Тема 10. Матеріально-фінансова основа	10		2	8	7	-	-	7

місцевого самоврядування як інститут муніципального права								
Тема 11. Гарантії та відповідальність у системі місцевого самоврядування як інститут муніципального права	10	2	2	6	7	-	-	7
Тема 12. Міжнародні стандарти у системі місцевого самоврядування України	10		2	8	7	-	-	7
Індивідуальне завдання: контрольна робота	-	-	-	-	26	-	-	26
<b>Усього годин</b>	<b>120</b>	<b>16</b>	<b>24</b>	<b>80</b>	<b>120</b>	<b>6</b>	<b>4</b>	<b>110</b>

#### 6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1.	Тема 1. Муніципальне право як галузь права України	2	-
2.	Тема 2. Муніципальне право як наука і навчальна дисципліна	2	-
3.	Тема 3. Конституційно-правові основи місцевого самоврядування	2	-
4.	Тема 4. Територіальна громада як інститут муніципального права	2	2
5.	Тема 5. Місцеві ради – представницькі органи місцевого самоврядування України	2	-
6.	Тема 6. Форми і методи діяльності представницьких органів місцевого самоврядування	2	-
7.	Тема 7. Конституційно-правовий статус сільських, селищних, міських голів, голів районної, обласної, районної в місті ради	2	2
8.	Тема 8. Виконавчі органи сільських, селищних і міських рад	2	-
9.	Тема 9. Органи самоорганізації населення. Муніципальні асоціації в Україні	2	-
10.	Тема 10. Матеріально-фінансова основа місцевого самоврядування як інститут муніципального права	2	-
11.	Тема 11. Гарантії та відповідальність у системі місцевого самоврядування як інститут муніципального права	2	-
12.	Тема 12. Міжнародні стандарти у системі місцевого самоврядування України	2	-
	<b>Разом</b>	<b>24</b>	<b>4</b>

#### 7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1.	Тема 1. Муніципальне право як галузь права України	6	7
2.	Тема 2. Муніципальне право як наука і навчальна дисципліна	8	7
3.	Тема 3. Конституційно-правові основи місцевого самоврядування	6	7
4.	Тема 4. Територіальна громада як інститут муніципального права	6	7
5.	Тема 5. Місцеві ради – представницькі органи місцевого	6	7



	самоврядування України		
6.	Тема 6. Форми і методи діяльності представницьких органів місцевого самоврядування	6	7
7.	Тема 7. Конституційно-правовий статус сільських, селищних, міських голів, голів районної, обласної, районної в місті ради	6	7
8.	Тема 8. Виконавчі органи сільських, селищних і міських рад	6	7
9.	Тема 9. Органи самоорганізації населення. Муніципальні асоціації в Україні	8	7
10	Тема 10. Матеріально-фінансова основа місцевого самоврядування як інститут муніципального права	8	7
11	Тема 11. Гарантії та відповідальність у системі місцевого самоврядування як інститут муніципального права	6	7
12	Тема 12. Міжнародні стандарти у системі місцевого самоврядування України	8	7
	Контрольна робота		26
	<b>Разом</b>	<b>80</b>	<b>110</b>

### 8. Індивідуальні завдання

Індивідуальна робота здобувача вищої освіти направлена на закріплення теоретичного матеріалу та практичних навичок. Реалізація даного напрямку роботи передбачається шляхом виконання індивідуалізованого навчального завдання, яке виконується самостійно здобувачем вищої освіти заочної форми навчання в позааудиторний час у вигляді контрольної роботи (завдання для контрольної роботи подано в папці КНМЗНД).

### 9. Оцінювання результатів навчання

#### *Денна форма навчання*

Програмні результати навчання	Методи навчання	Форми оцінювання
ПРН 2	МН 3, НМЛ 1, НМЛ 2, НМЛ 4, НМЛ 5, НМЛ 6, НМЛ 7, НМЛ 8, МНСР 1, МНСР 2, МНІ 3	Ведення конспекту, виконання вправ на практичних заняттях, виконання завдань самостійної роботи, написання реферату
ПРН 18	МН 3, НМЛ 1, НМЛ 2, НМЛ 4, НМЛ 5, НМЛ 6, НМЛ 7, НМЛ 8, МНСР 1, МНСР 2, МНІ 3	Ведення конспекту, виконання вправ на практичних заняттях, виконання завдань самостійної роботи, написання реферату
ПРН 19	МН 3, НМЛ 1, НМЛ 2, НМЛ 4, НМЛ 5, НМЛ 6, НМЛ 7, НМЛ 8, МНСР 1, МНСР 2, МНІ 3	Ведення конспекту, виконання вправ на практичних заняттях, виконання завдань самостійної роботи, написання реферату
ПРН 21	МН 3, НМЛ 1, НМЛ 2, НМЛ 4, НМЛ 5, НМЛ 6, НМЛ 7, НМЛ 8, МНСР 1, МНСР 2, МНІ 3	Ведення конспекту, виконання вправ на практичних заняттях, виконання завдань самостійної роботи, написання реферату

*Заочна форма навчання*

Програмні результати навчання	Методи навчання	Форми оцінювання
ПРН 2	МН 3, НМЛ 1, НМЛ 2, НМЛ 4, НМЛ 5, НМЛ 6, НМЛ 7, НМЛ 8, МНСР 1, МНСР 2, МНІ 3	Виконання завдань на семінарських заняттях, виконання завдань самостійної роботи, виконання контрольної роботи
ПРН 18	МН 3, НМЛ 1, НМЛ 2, НМЛ 4, НМЛ 5, НМЛ 6, НМЛ 7, НМЛ 8, МНСР 1, МНСР 2, МНІ 3	Виконання завдань на семінарських заняттях, виконання завдань самостійної роботи, виконання контрольної роботи
ПРН 19	МН 3, НМЛ 1, НМЛ 2, НМЛ 4, НМЛ 5, НМЛ 6, НМЛ 7, НМЛ 8, МНСР 1, МНСР 2, МНІ 3	Виконання завдань на семінарських заняттях, виконання завдань самостійної роботи, виконання контрольної роботи
ПРН 21	МН 3, НМЛ 1, НМЛ 2, НМЛ 4, НМЛ 5, НМЛ 6, НМЛ 7, НМЛ 8, МНСР 1, МНСР 2, МНІ 3	Виконання завдань на семінарських заняттях, виконання завдань самостійної роботи, виконання контрольної роботи

**Методи навчання:**

- за джерелом знань: практичні методи (МН 3): практичні роботи;
- за логікою: індуктивний (НМЛ 1), дедуктивний (НМЛ 2), аналітичний (НМЛ 4), синтетичний (НМЛ 5), порівняння (НМЛ 6), узагальнення (НМЛ 7), конкретизація (НМЛ 8);
- за ступенем керівництва: методи самостійної роботи вдома (МНСР 1), робота під керівництвом викладача (МНСР 2);
- інноваційні: інтерактивний метод (МНІ 3): дискусії.

Критерієм успішного навчання є досягнення здобувачем вищої освіти мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання.

**Критерії успішного опанування програмних результатів навчання**

*Денна форма навчання*

Програмні результати навчання	Відсоток у підсумковій оцінці з навчальної дисципліни, %	Максимальна кількість балів	Мінімальний пороговий рівень оцінок, балів
ПРН 2	25	25	15
ПРН 18	25	25	15
ПРН 19	25	25	15
ПРН 21	25	25	15
Разом	100	100	60

*Заочна форма навчання*

Програмні результати навчання	Відсоток у підсумковій оцінці з навчальної дисципліни, %	Максимальна кількість балів	Мінімальний пороговий рівень оцінок, балів
ПРН 2	25	25	15
ПРН 18	25	25	15
ПРН 19	25	25	15
ПРН 21	25	25	15
Разом	100	100	60

Одним із обов'язкових елементів освітнього процесу є систематичний поточний контроль оволодіння компетентностями та підсумкова оцінка рівня досягнення програмних результатів навчання.

### Форми оцінювання результатів навчання

#### Денна форма навчання

Програмні результати навчання	Форма оцінювання							
	Ведення конспекту лекцій		Виконання вправ на практичних заняттях		Виконання завдань самостійної роботи		Написання реферату	
	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів
ПРН 2	2,7	4,5	7,2	12	3,6	6	1,5	2,5
ПРН 18	2,7	4,5	7,2	12	3,6	6	1,5	2,5
ПРН 19	2,7	4,5	7,2	12	3,6	6	1,5	2,5
ПРН 21	2,7	4,5	7,2	12	3,6	6	1,5	2,5

Ведення конспекту, виконання вправ на практичних заняттях, виконання завдань самостійної роботи, написання реферату.

#### Заочна форма навчання

Програмні результати навчання	Форма оцінювання							
	Ведення конспекту лекцій		Виконання вправ на практичних заняттях		Виконання завдань самостійної роботи		Виконання контрольної роботи	
	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів
ПРН 2	1,5	2,5	3	5	3,6	6	6,9	11,5
ПРН 18	1,5	2,5	3	5	3,6	6	6,9	11,5
ПРН 19	1,5	2,5	3	5	3,6	6	6,9	11,5
ПРН 21	1,5	2,5	3	5	3,6	6	6,9	11,5

Ведення конспекту, виконання вправ на практичних заняттях, виконання завдань самостійної роботи, виконання контрольної роботи.

### Форми, шкала та критерії оцінювання результатів навчання при проведенні поточного контролю успішності здобувачів вищої освіти:

1. Ведення конспекту лекцій: 0-18 балів; 0-10 (для заочної форми навчання)

#### Шкала та критерії та оцінювання (денна форма)

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
	Здійснювати синтез відповідних концепцій і доктринальних положень публічної політики у контексті аналізованої проблеми і	на високому рівні	16,2-18

ПРН 2 ПРН 18 ПРН 19 ПРН 21	демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання. Виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права. Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки	на середньому рівні	13,2-16,1
		на достатньому рівні	10,8-13,1
		на низькому рівні	0-10,7

#### **Шкала та критерії та оцінювання (заочна форма)**

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
ПРН 2 ПРН 18 ПРН 19 ПРН 21	Здійснювати синтез відповідних концепцій і доктринальних положень публічної політики у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання. Виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права. Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки	на високому рівні	9-10
		на середньому рівні	7,4-8,9
		на достатньому рівні	0,6-7,3
		на низькому рівні	0-5,9

2. Виконання вправ на практичних заняттях: 0-4 балів; 0-10 (для заочної форми навчання)

#### **Шкала та критерії та оцінювання (денна форма)**

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
ПРН 2 ПРН 18 ПРН 19 ПРН 21	Здійснювати синтез відповідних концепцій і доктринальних положень публічної політики у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання. Виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права. Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки	на високому рівні	3,6-4
		на середньому рівні	3-3,5
		на достатньому рівні	2,4-2,9
		на низькому рівні	0-2,3

### Шкала та критерії та оцінювання (заочна форма)

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
ПРН 2 ПРН 18 ПРН 19 ПРН 21	Здійснювати синтез відповідних концепцій і доктринальних положень публічної політики у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання. Виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права. Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки	на високому рівні	9-10
		на середньому рівні	7,4-8,9
		на достатньому рівні	0,6-7,3
		на низькому рівні	0-5,9

3. Виконання завдань самостійної роботи: 0-2 бали.

### Шкала та критерії та оцінювання (денна та заочна форма)

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
ПРН 2 ПРН 18 ПРН 19 ПРН 21	Здійснювати синтез відповідних концепцій і доктринальних положень публічної політики у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання. Виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права. Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки	на високому рівні	1,8-2
		на середньому рівні	1,5-1,7
		на достатньому рівні	1,2-1,4
		на низькому рівні	0-1,1

4. Написання реферату: 0-10 балів.

### Шкала та критерії та оцінювання (денна форма)

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
ПРН 2 ПРН 18	Здійснювати синтез відповідних концепцій і доктринальних положень публічної політики у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання. Виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів	на високому рівні	9-10
		на середньому рівні	7,4-8,9

ПРН 19 ПРН 21	функціонування національної правової системи Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права. Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки	на достатньому рівні	0,6-7,3
		на низькому рівні	0-5,9

5. Написання контрольної роботи: 0-46 балів.

#### Шкала та критерії та оцінювання (заочна форма)

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
ПРН 2 ПРН 18 ПРН 19 ПРН 21	Здійснювати синтез відповідних концепцій і доктринальних положень публічної політики у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання. Виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права. Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки	на високому рівні	41-46
		на середньому рівні	34-40
		на достатньому рівні	28-33
		на низькому рівні	0-27

#### 10. Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

*Денна форма навчання*

Назва теми	Види навчальної роботи студентів				Разом по темі
	Ведення конспекту лекцій	Виконання вправ на практичних заняттях	Виконання завдань самостійної роботи	Написання реферату	
Тема 1. Муніципальне право як галузь права України	-	4	2	-	6
Тема 2. Муніципальне право як наука і навчальна дисципліна	-	4	2	-	6
Тема 3. Конституційно-правові основи місцевого самоврядування	-	4	2	-	6
Тема 4. Територіальна громада як інститут муніципального права	-	4	2	-	6
Тема 5. Місцеві ради – представницькі органи місцевого самоврядування України	-	4	2	-	6
Тема 6. Форми і методи діяльності представницьких органів місцевого самоврядування	-	4	2	-	6
Тема 7. Конституційно-правовий статус	-	4	2	-	6

сільських, селищних, міських голів, голів районної, обласної, районної в місті ради					
Тема 8. Виконавчі органи сільських, селищних і міських рад	-	4	2	-	6
Тема 9. Органи самоорганізації населення. Муніципальні асоціації в Україні	-	4	2	-	6
Тема 10. Матеріально-фінансова основа місцевого самоврядування як інститут муніципального права	-	4	2	-	6
Тема 11. Гарантії та відповідальність у системі місцевого самоврядування як інститут муніципального права	-	4	2	-	6
Тема 12. Міжнародні стандарти у системі місцевого самоврядування України	-	4	2	-	6
<b>Ведення конспекту лекцій</b>	18	-	-	-	18
<b>Написання реферату</b>	-	-	-	10	10
<b>Разом</b>	18	48	24	10	<b>100</b>

*Заочна форма навчання*

Назва теми	Види навчальної роботи студентів				Разом по темі
	Ведення конспекту лекцій	Виконання вправ на практичних заняттях	Виконання завдань самостійної роботи	Виконання контрольної роботи	
Тема 1. Муніципальне право як галузь права України	-	-	2	-	2
Тема 2. Муніципальне право як наука і навчальна дисципліна	-	-	2	-	2
Тема 3. Конституційно-правові основи місцевого самоврядування	-	-	2	-	2
Тема 4. Територіальна громада як інститут муніципального права	-	10	2	-	12
Тема 5. Місцеві ради – представницькі органи місцевого самоврядування України	-	-	2	-	2
Тема 6. Форми і методи діяльності представницьких органів місцевого самоврядування	-	-	2	-	2
Тема 7. Конституційно-правовий статус сільських, селищних, міських голів, голів районної, обласної, районної в місті ради	-	10	2	-	12
Тема 8. Виконавчі органи сільських, селищних і міських рад	-	-	2	-	2
Тема 9. Органи самоорганізації населення. Муніципальні асоціації в Україні	-	-	2	-	2
Тема 10. Матеріально-фінансова основа	-	-	2	-	2

місцевого самоврядування як інститут муніципального права					
Тема 11. Гарантії та відповідальність у системі місцевого самоврядування як інститут муніципального права	-	-	2	-	2
Тема 12. Міжнародні стандарти у системі місцевого самоврядування України	-	-	2	-	2
<b>Ведення конспекту лекцій</b>	10	-	-	-	10
<b>Виконання контрольної роботи</b>	-	-	-	46	46
Разом	10	20	24	46	<b>100</b>

## 10. Рекомендовані джерела інформації

### *Основні:*

1. Любченко П.М. Муніципальне право: підручник / П.М. Любченко. Харків: Право, 2019. 512 с.
2. Муніципальна влада в Україні : проблеми теорії та практики. / О.В. Батанов; відп. ред. М. О. Баймуратов; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. К.: Юрид. думка, 2010. 653 с.
3. Муніципальне право України: Підручник / Погорілко В.Ф., Баймуратов М.О., Бальцій Ю.Ю. та ін. / За ред. Баймуратова М.О. 2-ге вид. доп. К.: «Правова єдність», 2009. 720 с.
4. Муніципальне право України: навчальний посібник для підготовки до іспитів. / упор. І.В. Тетарчук, Т.Є. Дяків. К: «Центр учбової літератури», 2013. 206 с.

### *Допоміжні:*

1. Актуальні проблеми конституційного права України: підручник / за заг. ред. проф. Олійника А.Ю. К.: «Центр учбової літератури», 2013. 554 с.
2. Батанов О. В. Конституційно-правовий статус територіальних громад в Україні : монографія / Батанов О. В. ; за заг. ред. В. Ф. Погорілка. К. : Ін юре, 2003. 512 с.
3. Батанов О. В. Муніципальна влада в Україні : проблеми теорії та практики : монографія / Батанов О. В. ; відп. ред. М. О. Баймуратов. К. : Юридична думка, 2010. 656 с.
4. Біленчук П. Д. Місцеве самоврядування в Україні (муніципальне право): навч. посіб. / Біленчук П. Д., Кравченко В. В., Підмогильний М. В. К. : Атака, 2000. 304 с.
5. Ворона П. В. Місцеве самоврядування України в контексті розвитку представницької влади : монографія. Полтава : ПУЕТ, 2012. 341 с.
6. Гураль П. Ф. Територіальна громада в Україні: історико правове дослідження: моногр. Л.: Л.ДУВС; Край, 2008. 467 с.
7. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні: підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / С. Г. Серьогіна (ред.) ; Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. Х. : Право, 2005. 255 с.
8. Джерела конституційного права України : монографія / відп. ред. Ю. С. Шемшученко та О. І. Ющик. К. : Наукова думка, 2010. 711 с.
9. Журавський В. С. Державне будівництво та місцеве самоврядування в Україні : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Журавський В. С. , Серьогін В. О., Ярмиш О. Н. К. : Ін Юре, 2003. 671 с.
10. Калиновський Б.В., Кінаш Б.С., Солоненко О.М. Державне будівництво та муніципальне право: Словник термінів та визначень. К: Київ. нац. ун-т внутр. справ, 2006. 228 с.
11. Камінська Н.В. Європейська система місцевого і регіонального самоврядування та Україна: монографія. Київ, 2012. 413 с.



12. Камінська Н.В. Місцеве самоврядування: теоретико-історичний і порівняльно-правовий аналіз: навчальний посібник. К.: КНТ, 2010. 230 с.
13. Камінська Н.В. Місцеве і регіональне самоврядування: словник основних термінів. К.: КУТЕП, 2010. 86 с.
14. Колодій А.М. Державне будівництво і місцеве самоврядування: Навчальний посібник / А.М. Колодій, А.Ю. Олійник. К.: «Юрінком Інтер». 2000. 304 с.
15. Конституційне право України: Академічний курс: підручник: У2 т.,Т.2 / За ред. Ю.С. Шемшученка. К.: «Юридична думка», 2008. 800 с.
16. Конституція України. Науково-практичний коментар / редкол.: В.Я. Тацій (голова редкол.), О.В. Петришин (відп. секретар), Ю.Г. Барабаш та ін.; Нац. акад. прав. наук України. 2-ге вид., переробл. і допов. Х.: «Право», 2011. 1128 с.
17. Любченко П. М. Організаційні форми роботи представницьких органів місцевого самоврядування: моногр. / П. М. Любченко, С. О. Семко. Х.: Право, 2012. 216 с.
18. Любченко П. М. Порівняльно-правовий аналіз представницьких органів місцевого самоврядування в Україні та зарубіжних державах. *Проблеми законності*. Х.: Нац. юрид. акад. України, 2010. Вип. 109. С. 54-64.
19. Любченко П. М. Проблеми правового регулювання служби в органах місцевого самоврядування. *Вісн. Акад. прав. наук України*. 2008. № 1(52). С. 89-97.
20. Лялюк О. Ю. Деякі проблеми правового регулювання питань комунальної власності в Україні. *Підприємництво, госп-во і право*. 2008. № 10. С. 72-74.
21. Лялюк О. Ю. Загальна характеристика муніципально-правової відповідальності за законодавством України. *Проблеми законності*. Х.: Нац. юрид. акад. України, 2010. Вип. 109. С.76-83.
22. Лялюк О. Ю. Основи організації і діяльності місцевих рад в Україні: моногр. Х.: Право, 2008. 288с.
23. Муніципальна влада в Україні : проблеми теорії та практики. / О.В. Батанов; відп. ред. М. О. Баймуратов; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. К.: Юрид. думка, 2010. 653 с.
24. Місцеве самоврядування в Україні: проблеми та перспективи. Монографія. / Авт. кол.: Бесчастний В.М., Делія Ю.В., Устименко В.А., Щебетун І.С. / За заг. ред. Бесчастного В.М. Донецьк: Донецький юридичний інститут при Донецькому національному університеті, 2005. 272 с.
25. Муніципальне право зарубіжних країн: навч. посіб.: [у 3 ч.] / за заг. ред. П. Ф. Мартиненка. К.: Знання України, 2006.
26. Муніципальне право України : Підручник для студентів вузів / ред. М.О. Баймуратов. К. : Алерта, 2009. 714 с.
27. Науково-практичний коментар закону України про місцеве самоврядування в Україні / Теліпка В.Е., Панасюк С.А. К.: ЦУЛ, 2011. 400 с.
28. Онупрієнко А. М. Місцеві органи влади в механізмі демократичної держави: теоретико-правовий аналіз: моногр. Х.: ПП “Торсінг”, 2009. 300 с.
29. Петришина М. О. Нормотворча діяльність в органах місцевого самоврядування в Україні: моногр. Х.: Право, 2011.
30. Прішкіна О.В. Місцеве самоврядування в Україні: правове регулювання безпосередньої демократії : навч. посібник. Київ : Кондор, 2004.
31. Проблеми функціонування місцевих рад та їх виконавчих органів: моногр. / за ред. Ю. М.Тодики. Х.: Право, 2009.
32. Шарий В. Місцеве самоврядування в Україні як механізм реалізації делегованих повноважень. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*. 2009. №4. С. 156-166.
33. Юридична енциклопедія: В 6 т. / Редкол.: Ю.С.Шемшученко (відп. ред.) та ін. – К.: “Укр. енцикл.”, 1998.
34. Яцунська О. Проблеми становлення місцевого самоврядування в Україні: досвід соціологічного аналізу. *Людина і політика*. 2000. № 4. С.2–9.

***Інформаційні ресурси:***

5. Верховна Рада України : офіційний веб-сайт України. URL: <http://portal.rada.gov.ua/>
6. Міністерство інфраструктури України : офіційний веб-сайт України. URL: <https://mtu.gov.ua/>
7. Офіційний сайт Полтавської міської ради та виконавчого комітету. URL: <http://www.rada-poltava.gov.ua/rule/rada/>
8. Офіційний сайт Полтавської обласної ради. URL: <https://oblrada-pl.gov.ua/>
9. Офіційний сайт Асоціації міст України. URL: <http://www.auc.org.ua/>
10. Офіційний сайт Інституту громадянського суспільства. URL: <http://www.csi.org.ua>.